

Theologiæ Sacramentalis Scholasticæ Et Moralis Pars ...

Ad Mentem Doctoris Subtilis Ioannis Duns Scoti D. Augustino conformen

In quâ tractatur de Augustissimo Eucharistiæ Sacramento, ac Sacrificio
Missæ, ...

Bosco, Jean a

Lovanii, 1667

Concl. I. In sanctissimo Eucharistiæ Sacramento, id est, sub speciebus
panis & vini consecratis, verè, realiter, & substantialiter continetur Corpus
& Sanguis Christi.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73377](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73377)

SECTIO QUARTA

De presentia Corporis & Sanguinis Christi in Sacramento Eucharistia.

Præcipuus Auctor & primus, qui negavit realem presentiam Corporis & Sanguinis Christi in Eucharistia; cumque errorem aperte defendit, & propagare studuit, & teipſa propagavit, recensetur Berengarius, qui vixit circa annum Domini 1050. & fuit Archidiaconus Ecclesie Andegavensis. Hic in pluribus Conciliis convictus & damnatus, hæresim abjuravit.

Primò in Concilio Turonensi sub Victore Secundo, ac relapsus, juramentum renovavit in Concilio Romano 1113. Episcoporum sub Nicolao II. professus ibidem formulam fidei, quæ habetur Can. Ego Berengarius, dist. 2. de Conf. Sed rursum reincidens, & novum commentans dogma de presentia Christi sub Eucharistia, simul cum substantia panis & vini, iterum sub Gregorio VII. Romæ in Concilio damnatus, serio respuit & in fide Catholica perseveravit, teste Gerlone, Surio, & aliis.

Remansit tamen hæc hæresis in quorundam animis, ut Henricianorum, Petro-Brufianorum, Albigenſium, Waldensium. Quos circa annum 1370. secutus est Joannes Wiclef, & tandem nostri temporis Heretici, Swinglius, & alii, constanter asserentes Corpus Christi non esse verè & realiter in Eucharistia.

Cum quibus reipſa sentit Calvinus (quamvis subinde familia Orthodoxis loquatur) ut facillè patebit conferenti varios paragraphos cap. 17. lib. 4. Instit. quod etiam annotarunt plerique Auctores, qui contra Hæreticos hujus ævi doctissimè & luculenter scripserunt. Et ideo passim Calvinistæ eundem errorem tementur. Contra hos omnes, hæc est veritas Catholica:

CONCLUSIO I.

In sanctissimo Eucharistia Sacramento, id est, sub speciebus panis & vini consecratis, verè, realiter, & substantialiter continetur Corpus & Sanguis Christi.

Ita post Concilium Nicænum I. Lateranense sub Innocentio III. Constantiense, & Florentinum, novissimè & expressissimè de-

finiit Concilium Tridentinum sess. 13. cap. 1. his verbis: Principio docet Sancta Synodus, & aperte ac simpliciter profertur in almo Sancte Eucharistia Sacramento, post panis & vini consecrationem, Dominum nostrum Iesum Christum, verum Deum atque hominem verè, id est, non tantum figuratè, realiter, id est, non tantum objectivè, ac substantialiter, id est, secundum substantiam, & non tantum secundum effectum, sub specie illarum verum sensibilibus contineri.

Et can. 1. ejusdem sess. sic inquit: Si quis negaverit in sanctissima Eucharistia Sacramento contineri verè, realiter, & substantialiter Corpus & Sanguinem, una cum anima, & divinitate Domini nostri Iesu Christi, ac proinde totum Christum; sed dixerit tantummodo esse in eo ut in signo, vel figura, aut virtute; anathema sit.

Hanc Catholicam veritatem Doctòr Subtilis, tamquam verus Ecclesie Catholice filius, apertissimè tradidit 4. dist. 10. q. 1. n. 3. ibi: De primo dico, quod Corpus Christi esse ibi verè realiter, est simpliciter de substantia fidei, eo modo quo veritas alicuius Sacramenti pertinet ad articulos fidei: ista enim veritas à principio fuit expressè tradita, ex quo Eucharistia fuit instituta.

Nec parvus fuit in probatione tali, qualis potest de hoc mysterio haberi: nam præter Traditionem: Fundamentum, inquit, auctoritatis est Matth. 26. & Luca 22. ubi in cena ait Christus: Hoc est Corpus meum: Hic est Sanguis meus.

Quæ verba, attestante Tridentino suprâ c. 1. cum propriam illam, & apertissimam significationem præ se ferant, secundum quam à Patribus intellecta sunt, indignissimum sanè flagitium est, ea à quibusdam consentiosis & pravis hominibus ad fictitios & imaginarios tropos, quibus veritas Carnis & Sanguinis Christi negatur, contra universum Ecclesie sensum detorqueri, quæ tamquam columna & firmamentum veritatis, hæc ab impiis hominibus excogitata commenta, velut satanica, detestata est; grato semper & memore animo præstantissimum hoc Christi beneficium agnoscens. Hucusque Concilium.

Cui per omnia consonat Scotus, verbis præallegatis mox subjiciens: Et si Hæretici vellent ista exponere, dicendo quòd sint figurativè dicta, sicut illud quòd ait Joan. 15. Ego sum vitis vera. Et illud 1. Corinth. 10. Petra autem erat Christus; istud omnino est contra intentionem Salvatoris: quod patet ex Augustino 83. qq. q. 69.

Sed post alia Concilia contrariam veritatem clarè definivit Concilium Tridentinum.

quam etiam apertissimè tradidit Scotus.

3. & probavit ex verbis formæ apud Matth. & Lucam.

Tridem.

que non possunt figuratè intelligi. Scotus.

Solet circumstantia Scripturæ illuminare sententiam. Unversaliter enim intellectus verborum Christi, an loquatur figurativè, an non, colligi potest ex precedentibus, vel consequentibus ibidem, vel ex alia Scripturæ locis. Unde cum Christus ait: Ego sum vitis vera, subiunxit: Et vos palmites. Constat autem quod Discipuli non erant palmites naturales, sed tantum figurales. Sed cum dixit Luca 22. Hoc est Corpus meum, subdit: Quod pro vobis tradetur. Cum enim dixisset: Hic est calix Sanguinis mei, subdit: Qui pro vobis fundetur. Hæc Scotus.

Sed numquid figura Corporis Christi, & non ipsum Corpus verè, realiter, ac substantialiter pro nobis traditum est? Figura Sanguinis, & non ipse Sanguis verè, realiter, ac substantialiter effusus est? Quis sanæ mentis audeat affirmare? Nec ipsi Hæretici tam stolidi sunt.

4. Probatur ex alio loco Scripturæ Joan. 6.

Neque hæc finis probationis. Hoc etiam, inquit, manifestè patet ex alio loco Scripturæ, scilicet Joannis 6. ubi est diffusa prædicatio de isto Sacramento. Audiamus, & credamus, v. 52. ait Christus: Si quis manducaverit ex hoc pane, vivet in æternum: & panis, quem ego dabo, caro mea est pro mundi vita.

Quæ verba cum Judæi intellexissent, non de manducatione spirituali per fidem, neque de figura carnis suæ aut nudo pane, sed in proprio, & obvio verborum sensu de reali manducatione, & de vera ac reali carne Christi, litigabant ad invicem (inquit Apostolus Joannes v. 53.) dicentes: Quomodo potest hic nobis carnem suam dare ad manducandum?

Et quid Jesus? Auger sententiam præcedentem gravissimo juramento dicens v. 54. Amen, amen dico vobis: Nisi manducaveritis carnem filii hominis, & biberitis eius Sanguinem (à quo tamen Judæi maxime abhorrebant) non habebitis vitam in vobis. Et v. 56. exaggerando addit: Caro enim mea verè est cibus, & Sanguis meus verè est potus; bis repetens, verè, ne quis eum de cibo, vel potu metapharico per fidem sumendo loqui apprehenderet.

ubi Caro & Sanguis dicitur, verè cibus & potus.

5. Panis Eucharisticus præfertur Mannæ.

Idcirco v. 49. & 50. præfert panem, à se claudendum, Mannæ dicens: Patres vestri manducaverunt Mannæ in deserto, & mortui sunt. Hic est panis de celo descendens: ut si quis ex ipso manducaverit, non moriatur. Et tamen etiam Manna fuit singularis figura Corporis Christi, à Patribus antiquis per fidem in Christum manducatum, ac alioquin alteri pani nullatenus proponendum.

& tamen Manna fuit singularis figura Corporis Christi? immo perfectior.

Quin imò perfectior figura: nam Manna de celo cadebat, nullaque hominis operâ fiebat, habebat in se omne delectamentum, adeoque clarè representabat. Filium Dei, qui sine viri operâ de celo in utero Virginis descendit, in quo animæ fideles omne delectamentum inveniunt.

6.

Et si dicas, prolequitur Scotus supra, quod

Christus videns aliquos abijisse propter prædicationem suam de Eucharistia (Multi enim audientes ex Discipulis dixerunt: Durus est hic sermo, & quis potest eum audire? v. 61. & v. 67. Ex hoc multi Discipulorum eius abierunt retro: & iam non cum illo ambulabant.) postea exposuit se dicens: Spiritus est qui vivificat; caro non prodest quidquam: verba quæ ego locutus sum vobis, spiritus & vita sunt.

Quod pertrahens Divus Augustinus de Consecrat. s. 4. dist. 2. Prima hæresis, ait, Non hoc Corpus, quod videtis manducaturi estis, nec Sanguinem effundendum; Sacramentum aliquod vobis commendavi, spiritualiter intellectum vivificabit vos. Ergo ex verbis Christi & Augustini videtur, quod non intellexit de Corpore suo nisi figurativè. Ita sibi objicit Scotus.

Et hæc objectio communis Hæreticorum, in sui erroris patrocinium, ambabus manibus amplectentium auctoritatem Divi Augustini, qui Tractatu 25. & 26. in Joannem videtur verba Christi Joannis 6. intelligere de manducatione spirituali per fidem in Christum.

Unde primo loco ad illa verba: Respondit Iesus, & dixit eis: Hoc est opus Dei ut credatis in eum, quem misit ille; sic ait: Hoc est ergo manducare cibum, non qui perit, sed qui permanet in vitam æternam. Ut quid paras dentes & ventrem? Crede & manducasti.

Et secundo loco ad illa verba: Qui manducat meam carnem &c. inquit, Hunc itaque cibum & potum, societatem vult intelligi corporis & membrorum suorum, quod est Sancta Ecclesia in prædestinationis & vocatus & iustificatus & glorificatus, sanctus & fidelibus eius.

Circa initium autem ejusdem Tractatus scribit in hæc verba: Credere enim in eum, hoc est manducare panem vivum: Qui credit in eum, manducat, invisibiliter saginatur, quia & invisibiliter renascitur.

Sed ad hæc quid Catholici? Attendite & intendite. Omitto Janenium Gandavensem, Ruardum, & paucos alios de mysterio Eucharistia alioquin rectè sentientes, non satis prudenter hunc locum Joannis 6. explicasse de sola manducatione spirituali per fidem, ut sic faciliùs responderent Lutheranis, eundem locum objicientibus contra Communionem sub altera dumtaxat specie, quem tamen illis non favere infra ostendemus.

His, inquam, Doctoribus exceptis, cum communi Schola Theologorum Respondeo verbis Doctoris nostri Subtilis supra ex Magistro; Quod nec Christus, nec Augustinus exponens, vult negare veritatem Corporis Christi (in Eucharistia) sed quod non est in Sacramento Corpus Christi sic carnaliter, sicut ipsi intellexerunt qui abierunt retro, scilicet visibiliter in forma propria: sed per oppositum ad istum modum intelligendi est ibi spiritualiter & intellectualiter, & hoc est, quod dicit Augustinus, & Magister adducit, & est de Consecrat. dist. 2.

Objectio est scilicet quod loci Joan. 6. intelligi debet de manducatione spirituali.

Quomodo intelligitur cum hæretici.

Fu ad hunc locum in prædicatione Divi Augustini.

7.

Respondit ex Magistro supra.

quod non est in Sacramento Corpus Christi sic carnaliter, sicut ipsi intellexerunt qui abierunt retro, scilicet visibiliter in forma propria: sed per oppositum ad istum modum intelligendi est ibi spiritualiter & intellectualiter, & hoc est, quod dicit Augustinus, & Magister adducit, & est de Consecrat. dist. 2.

dist. 2. ipsum quidem, & non ipsum Corpus, quod videtur, manducatur, ipsum invisibiliter, non ipsum visibiliter.

Citat Gratianus in Decreto can. 45. dist. praelegatæ Divi Augustini in Epistola ad Irenaeum, sed paulo aliter: Non hoc Corpus, inquit, quod videtur, manducatur est, & bibitur illam sanguinem, quem fufuri sunt illi, qui me crucifixerunt: ipsum quidem, & non ipsum: ipsum invisibiliter, & non ipsum visibiliter.

Verumtamen illam Epistolam non reperio inter Epistolas Divi Augustini, sive Parisiis, sive Autverpiae impressas. At verba priora, utque ad ly ipsum, lego Enar. in Psal. 98. supra illud: Et adorare scabellum &c. quibus continuo subiungit: Sacramentum aliquod vobis commendari, spiritus aliter intellectum vivificabit vos. Et si necesse est illud visibiliter celebrari, oportet tamen invisibiliter intelligi.

Nam ideo negat Divus Augustinus realem praesentiam Corporis Christi in Eucharistia? Absit tantum nefas de tanto Doctore vel leviter suspicari. Augustinum (inquit Caesarius Papa in Epistola pro Prospero & Hilario cap. 2.) sancta recordationis virum pro vita sua atque meritis in nostra communione semper habuimus, nec unquam hunc sinistra suspitionis saltem ramor aspersit, quin tanta scientia olim fuisse meminimus, ut inter Magistros optimos etiam a meis semper praedecessoribus haberetur.

Quis iste ergo spiritalis intellectus apud Divum Augustinum? Per oppositum intellige: Duram (inquit Augustinus supra) illis visum est quod ait, Nisi quis manducaverit meam carnem, non habebit vitam aeternam: acceperunt illud stulte & carnaliter illud cogitaverunt, & putaverunt quod praesens esset Dominus particulas quasdam de corpore suo, & daturus illis, & dixerunt: Durus est hic sermo.

Alioquin veram ac realem praesentiam Christi in Sacramento ibidem apertissimis verbis docet, quando ait: Suscepit Christus de terra terram, quia caro de terra est, & de carne Mariae carnem accepit. Et quia in ipsa carne hic ambulavit, & ipsam carnem nobis manducandam ad salutem dedit: nemo autem illam carnem manducat, nisi prius adoraverit, inventum est, quemadmodum adoratur tale scabellum pedum Domini, & non solum non peccemus adorando, sed peccemus non adorando.

Argumententur jam A catholicis, & dicant: Si Corpus & Sanguis Christi fuissent in coena, praecipisset illa adorari, atqui non praecipit ergo &c. Profecit Christus nusquam expresse praecipit le adorari, sed significando quis, & qualis esset, satis monuit homines de suo officio.

Sic ergo ut adoraretur in Sacramento, plane sufficiebat significasse suam praesentiam sub his verbis: Accipite & manducate: Hoc est Corpus meum: Hic est Sanguis meus. Et: Panis quem ego

dabo, caro mea est pro mundi vita: Nisi manducaveris carnem filii hominis, & biberitis eius sanguinem, non habebitis vitam in vobis.

Eundem intellectum Divi Augustini clarissime colligimus ex Tract. 27. in Joannem super illa verba Christi Joannis 6. v. 64. Spiritus est qui vivificat, caro non prodest quidquam. Interrogat siquidem: O Domine, Magister bone, quomodo caro non prodest quidquam, cum tu dixeris: Nisi quis manducaverit carnem meam, & biberit sanguinem meum, non habebit in se vitam? An vita non prodest quidquam, & propter quid sumus, quod sumus, nisi ut habeamus vitam aeternam, quam tuâ carne promittis? Quid est ergo non prodest quidquam?

Respondet Sanctus Doctor: Caro non prodest quidquam: sed quomodo illi intellexerunt: carnem quippe sic intellexerunt, quomodo in cadavere dilanatur, aut in macello venditur, non quomodo spiritu vegetatur.

Explicat per simile. Proinde sic dictum est, Caro non prodest quidquam, quomodo dictum est: Scientia inflat. Iam ergo debemus odisse scientiam? Absit. Et quid est scientia inflat? Sola sine charitate. Ideo adiunxit: Charitas vero aedificat. Adde ergo scientia charitatem, & utilis erit scientia, non per se, sed per charitatem: sic etiam nunc caro non prodest quidquam; sed sola caro. Accedat spiritus ad carnem; quomodo accedit charitas ad scientiam, & prodest plurimum.

Quæris quis sit ille spiritus? Resp. Verbum divinum. Nam, pergit Augustinus, si caro nihil prodesset, Verbum caro non fieret, ut inhabitaret in nobis. Si per carnem nobis multum profuit Christus, quomodo caro nihil prodest? Sed per carnem spiritus (utique divinus, id est, divinitas) aliquid pro salute nostra egit, caro vas fuit, quod habebat attende, non quod erat.

Confirmat exemplo Apostolorum: Apostoli missi sunt, numquid caro ipsorum nihil nobis profuit? Si caro Apostolorum nobis profuit, caro Domini poterat nihil prodesse? Unde enim ad nos sonus Verbi, nisi per vocem carnis? Unde sigillus? Unde conscriptio? Ista omnia opera carnis sunt, sed agitante spiritu, tanquam organum suum.

Vides quomodo Augustinus carnem, quam dedit Dominus manducandam, & quæ manducata confert vitam aeternam, interpretetur veram, realem, & substantialem, & non figuram carnis, quæ nihil horum operari potest?

Concludit Lumen Ecclesiae: Spiritus ergo est, qui vivificat; caro autem non prodest quidquam. Sicut illi intellexerunt carnem (hoc est, aut crudam, aut aquâ coctam, aut substratis carbonibus in veribus assam) non sic ego do ad manducandam carnem meam. Proinde, verba, inquit, quæ ego locutus sum vobis, spiritus & vita sunt.

Et post pauca exponens verba illa Christi: Spiritus & vita sunt, interrogat: Quid est spiritus & vita sunt? Et respondet dicens: Spiritualiter intelligenda sunt. Intellexisti spiritualiter?

IO.
& in Tract.
atu 27. in
Joannem.

ubi interpretatur
Carnem,
quam dedit
Dominus manducandam, veram
& realem.

11.

Verba Christi
Joan. 6.
Spiritus &
vita sunt.

Spiritus & vita sunt. Intellexisti carnaliter? Etiam sic illa spiritus, & vita sunt, sed tibi non sunt.

Quantum audio, quantum capio quid est hoc? An ergo simul intelligi possunt spiritualiter & carnaliter? Imo debent, ut sint tibi spiritus & vita. Causam quaeris? Attende verba Christi, qui postquam Joannis 6. v. 64. dixisset: Verba quae ego locutus sum vobis, spiritus & vita sunt; illico adjunxit v. 65. Sed sunt quidam ex vobis, qui non credunt.

simul intelligi possunt spiritualiter & carnaliter. Ioan. 6.

S. August.

Super quae verba Augustinus supra: Non dixit, sunt quidam in vobis, qui non intelligunt (nam omnes verè intelligebant praesentiam realem, licet falsò corporalem, quam Christus habebat extra Sacramentum) sed causam dixit, quare non intelligunt; Sunt enim quidam in vobis, qui non credunt, & ideo non intelligunt (ad salutem) quia non credunt. Propheta enim dixit, Nisi credideritis, non intelligetis (ita legit Divus Augustinus; textus vulgatus habet: Si non credideritis, non permanebitis Ista 7. v. 9.) Per fidem copulamur, per intellectum viviscamur: prius haecamus per fidem, ut sit quod viviscetur per intellectum. Nam qui non haeret, resistit: qui resistit non credit: nam qui resistit, quomodo viviscatur?

12.

Verba Christi: Qui manducat meam carnem & bibit meum Sanguinem, habet vitam aeternam, & ego resuscitabo eum in novissimo die, spiritus & vita sunt; sed his qui credunt, & ex fide, quae per dilectionem operatur, manducant & bibunt Corpus & Sanguinem Filii hominis, verè, realiter, ac substantialiter, existentia sub speciebus panis & vini; attamen praesentia invisibili & spirituali.

Ceteroquin, teste eodem Sancto Doctore Tract. 26. in Joannem, Qui non manet in Christo, per fidem & charitatem, & in quo non manet Christus, proculdubio nec manducat spiritualiter carnem eius, nec bibit eius Sanguinem, licet carnaliter & visibiliter premat dentibus Sacramentum Corporis & Sanguinis Christi: sed magis tanta rei Sacramentum ad iudicium sibi manducat & bibit, quia immundus praesumpsit ad Christi accedere Sacramenta, quae aliquis non digne sumit, nisi qui mundus est.

Apostolus 1. Cor. 11.

Audiamus Apostolum 1. Cor. 11. v. 27. & duobus sequentibus: Itaque quicumque manducaverit panem hunc, vel biberit calicem Domini indigne: reus erit Corporis & Sanguinis Domini. Probat autem (ipsum homo: & sic de pane illo edat, & de calice bibat. Qui enim manducat & bibit indigne, iudicium sibi manducat & bibit, non diiudicans Corpus Domini.

iudicium sibi potius manducat & bibit non diiudicans Corpus Domini.

13.

Unde Doctor Subtilis supra Ista etiam modo (scilicet Augustini, quem jam explicavimus) de Eucharistia diffuse pertrahatur à Paulo 1. Corinth. 11.

Profectò modus manducandi per solam fidem nequit esse damnabilis, etiam his, qui immundi sunt. Quid enim aliud est manduca-

re per fidem, secundum Adversarios, quam credere, sive habere veram fidem, aut certe recipere effectum Corporis & Sanguinis Christi? Et quis ille effectus? Unitas, quam habemus cum Jesu Christo, ad hoc ut simus unum cum illo, & vita ipsius sit nobis communis; gratia seu nutritio spiritualis, remissio peccatorum, vel fiducia quòd sint nobis remissa peccata. Quid horum quæso malum? Quid ex illis potest esse ad nostrum iudicium & condemnationem? Sanè nihil.

An fortè damnabile sit peccatori manducare figuram Corporis Christi, & bibere figuram Sanguinis; laudabile autem osculari imaginem sculptam Christi crucifixi? Quis unquam eò dementiae pervenit? Ideo Sancti omnes (utor verbis Doctore nostri supra) postea Catholici, exponentes ista loca Scripturarum, verba huius Scripturae (Joannis 6.) dicunt esse intelligenda de reali praesentia Corporis Christi, non figurative.

Atque ut nullus relinquatur locus dubitandi de mente Divi Augustini (quem tamen Haereticorum suum esse clamant, ipsi toti mendaces, quia ex patre Diabolo, qui ab initio mendax fuit) ambabus auribus aucultemus, quod ex intimo cordis eruçavit lib. 3. de Consensu Evang. cap. 1. Hinc igitur incipiamus secundum Mattheum: Cœnantibus autem eis accepit Iesus panem, & benedixit ac fregit, deditque Discipulis suis, & ait: Accipite & comedite: Hoc est Corpus meum. Hac & Marcus, Lucasque commemorant. Et paulò inferiùs: Ioannes (inquit) de Corpore & Sanguine Domini hac loco nihil dixit. Sed plane alibi multò uberius hinc Dominum locutum esse restatur.

Rogas quod illud Alibi? Respondeo, cap. 6. in quo Christus primò quidem egit in manducatione per fidem, quando dicebat v. 27. Operamini non cibum, qui perit, sed qui permanet in vitam aeternam. Nam ad interrogationem Iudæorum v. 28. Quid faciemus ut operemur opera Dei? Respondit Iesus (v. 29.) & dixit eis: Hoc est opus Dei, ut credatis in eum, quem misit ille.

Postmodum tamen acceptà occasione ex miraculo quinque panum, & objectione Iudæorum de Manna dato Patribus (dicebat enim v. 30. Quod ergo tu facis signum, ut videamus & credamus tibi? Quid operaris? Patres nostri manducaverunt Manna in deserto &c.) transit suaviter Christus ad tractatum de Eucharistia, cuius institutionem ibi promittit, quam postmodum fecit in ultima cœna testibus Mattheo, Marco & Luca.

Num forsitan impudentior quispiam dicere audeat, Augustinum verba institutionis: Hoc est Corpus meum, Hic est Sanguis meus, figuratè accepisse, & non in proprio atque obvio sensu? Legat quisquis ille est cap. 10. lib. 3. de Doctrina Christiana, quod sic incipit: Demonstrandum est igitur priùs modus invenienda locutionis, propriae, an figurata sit.

Sed

Sed quis iste modus Sanctissime Pater Augustine? Et iste, inquit, omnino modus est, ut quicquid in sermone dicitur, neque ad morum honestatem, neque ad fidei veritatem proprie referri potest, figuratum esse cognoscas.

Dubitas quae sit morum honestas, & quae veritas fidei? Morum, inquit, honestas ad diligendum Deum & proximum; fidei veritas ad cognoscendum Deum, & proximum pertinet. Porro quis adeo stolidus ut non intelligat realem praesentiam Corporis & Sanguinis in Sacramento pertinere ad cognoscendum & diligendum Deum? Quod igitur perspicue sonat (verba sunt Augustini ibidem in principio cap. 11.) non est ad aliud referendum, quasi figurate dictum sit.

16. Ast, dicit aliquis; Augustinus eodem lib. cap. 16. expressis verbis affirmat hanc locutionem: Nisi manducaveritis carnem Filii hominis, esse figuratam. Si, inquit, praecipua locutio est, aut flagitium, aut facinus vetans, aut utilitatem, aut beneficentiam habens, non est figurata. Si autem flagitium, aut facinus videtur tubere, aut utilitatem, aut beneficentiam vetare, figurata est.

Expectas exemplum? Nisi manducaveritis, inquit, carnem Filii hominis, & Sanguinem biberitis, non habebitis vitam in vobis: facinus vel flagitium videtur tubere. Figura est ergo, praecipiens passioni Domini esse commemorandum, & suaviter atque utiliter recordandum in memoria, quod pro nobis caro eius crucifixa & vulnerata sit.

Bene optime, & non ad insipientiam Divo Augustino, sed ad insipientiam his, qui utpote perversi & ipsi omnia perversè intelligunt, & quod nobis est odor vitae in vitam, hoc ipsis est odor mortis in mortem.

Verissimè ergo dixit Sanctus Doctor locutionem illam esse figuratam, quia modo spirituali Christus est sub Sacramento & sub aliena, non propria specie ipsam manducamus. Manducamus, inquam, non secundum intellectum Judaeorum & Discipulorum, qui retrò abiierunt hoc enim facinus vel flagitium esset; sed secundum doctrinam Ecclesiae Romanae atque Catholicae, quae est columna & firmamentum veritatis, cujusque solius est judicare de vero sensu & interpretatione Scripturarum Sanctarum.

Mediatorem, dico, Dei & hominum hominem Christum Iesum (verba sunt D. Augustini lib. 2. contra Adversarium Legis cap. 9.) carnem suam, veram, realem, substantialem nobis manducandam sub speciebus panis, bibendamque Sanguinem verum, realem ac substantialem sub speciebus vini dantem, fidei corde atque ore suscipimus: quamvis horribilus videatur humanam carnem (juxta intellectum Judaeorum) manducare, quam perimere & humanum sanguinem potare, quam frondere.

Quasi diceret: quamvis horribilus sit carnem humanam modo naturali & humano in frusta scindendo, & dentibus dilaniando comedere, quam perimere; suaviter tamen atque

utiliter manducatur vera caro, & bibitor verus Sanguis Christi Jesu Domini nostri, spirituali modo sub aliena specie existens.

Ecce praecipua locutio: Accipite & comedite: Hoc est Corpus meum: Accipite & bibite: Hic est Sanguis meus, jubens utilitatem maximam & beneficentiam; inflammans affectum & illuminans intellectum; adeoque secundum doctrinam Divi Augustini non figurata; quamvis & figurata in alio sensu. Quippe cum Christus in Sacramento, ut jam jam dixi, non existat sensibiliter secundum se, sed solum ratione specierum, rectè illae species dicuntur signum Christi, sed tale, quod ipsum significatum realiter in se continet.

Appositè Sanctus Augustinus in lib. Sententiarum Prosperi (& ponitur de Consec. dist. 2. cap. 48.) Hoc, inquit, est quod dicimus: hoc modis omnibus approbare contendimus, Sacramentum scilicet Ecclesia duobus confici, duobus consistere, visibili elementorum specie, & invisibili Domini nostri Jesu Christi carne & sanguine, Sacramento & re Sacramenti, id est, Corpore Christi, sicut Christi persona constat & conficitur Deo & homine, cum ipse Christus verus sit Deus & verus homo: quia omnis res italarum rerum naturam & veritatem in se continet, ex quibus conficitur.

Apage ergo fili diaboli cum tuo illo solo figurato Corpore & Sanguine; nisi & Filium hominis figuratum, & non verum Deum & hominem mentiri audeas. Caro eius est, quam formam panis operam, in Sacramento accipimus, & Sanguis eius, quem sub vini specie & sapore potamus. Caro videlicet carnis, & Sanguis Sacramentum est Sanguinis. Ita ibidem S. Aug.

Hic exclamat Haereticus: ergo caro signum carnis, & non vera & realis caro. Sed praestat motos componere fluctus. Audi quod sequitur; Carne & Sanguine utroque invisibili, intelligibili, spirituali significatur visibile Domini nostri Jesu Christi Corpus palpabile, plenum gratia omnium virtutum & divina maiestate. Carne, inquam, invisibili &c. numquid ideo non reali? An quia Deus ens invisibile, intelligibile, spirituale, similiter Angelus & anima rationalis, numquid ideo figuræ tantum, & non potiùs entia vera, realia ac substantialia?

Et ne minimus scrupulus de veritate carnis remaneret, ibidem subjungitur: Sicut ergo caelestis panis, qui verè Christi caro est, suo modo vocatur Corpus Christi, cum reverà sit Sacramentum Corporis Christi, illius videlicet, quod visibile, palpabile, mortale, in cruce est suspensum, vocatur ipsa immolatio carnis, quae Sacerdotis manibus fit, Christi passio, mors, crucifixio, non rei veritate, sed significante mysterio: sic Sacramentum fidei, quod Baptismus intelligitur, fides est.

Ex quo palam fit, quid voluerit D. Augustinus, quando supra lib. 3. de Doctrina Christiana c. 16. dicit: Figura est ergo praecipiens passioni Domini &c.

18.

sed sub aliena specie modo invisibili.

S. Aug.

Caro enim ejus est quam formam panis operam in Sacramento accipimus.

19.

Carne & Sanguine invisibili, spirituali &c. significatur visibile & palpabile Corpus Christi.

S. Aug.

20.

ideo potest hoc Sacramentum dici figura.

Item

6. Augusti.

Item lib. contra Adimantum Manichæi discipulum cap. 12. ibi : Nam ex eo quod scriptum est : Sanguinem pecoris animam ejus esse , præter id , quod supra dixi , non ad me pertinere , quid agatur de pecoris anima , possum etiam interpretari præceptum illud in signo esse positum . Non enim Dominus dubitavit dicere : Hoc est Corpus meum , cum signum daret Corporis sui .

7. Augusti.

Similem locutionem invenies in Enarr. 3. Psalmi circa principium , ibi : Cum adhibuit ad convivium (Judam) in quo Corporis & Sanguinis sui figuram discipulis commendavit & tradidit .

Trident.

Certe non aliud voluit hoc modo loquendi significare , quam id , quod docet Tridentinum sess. 13. cap. 2. dicens : Ergo Salvator noster discensus ex hoc mundo ad Patrem , Sacramentum hoc instituit , in quo divitias sui erga homines amoris velut effudit , memoriam sacens suorum mirabilium , & in illius sumptione colere nos sui memoriam præcipit , suamq. annuntiare mortem , donec ipse ad iudicandum mundum veniat . Figura ergo est , signum est , atque commemoratio passionis Dominicæ : sed talis , quæ realiter continet modo aliquo insensibili & spirituali ipsum figuratum , id est , Corpus Domini pro nobis crucifixum .

videlicet passionis Dominicæ , sed talis quæ realiter contineat ipsum figuratum .

Trident.

Et ideo addit Concilium : Sumi autem voluit Sacramentum hoc tanquam spirituales animarum cibum , quo alantur & confortentur viventes viri illius , qui dixit : Qui manducat me , & ipse vivet propter me . Joannis 6. v. 58. Qui manducat , inquam , me , realiter & spiritualiter , id est , qui ex vera fide , quæ per dilectionem operatur , manducat species panis , & bibit species vini , quibus præsens sum verè , realiter ac substantialiter , sed præsentia spirituali .

Joan. 6.

videlicet passionis Dominicæ , sed talis quæ realiter contineat ipsum figuratum .

21.

Vides Lector qualiter Patres Concilii Tridentini locum Joannis 6. intelligant , secundum communem sensum universalis Ecclesiæ , de manducatione , non spirituali dumtaxat , sed etiam reali ? Neque enim illæ manducationes sibi repugnant , sed optimè inter se conveniunt , neque est contra intentionem Christi , quod unus & idem locus Scripturæ mysticè & literaliter explicetur .

Manducatio spiritualis & realis non repugnant .

Joan. 4.

quem duplicem sensum admittunt verba Joannis 6.

Sic quippe locum Joannis 4. v. 14. Aqua quam ego dabo ei , fiet in eo fons aquæ salientis in vitam æternam , intelligit Cyprianus lib. 3. epist. 3. de aqua Baptismi . Sic sacrificia veteris legis , & litteralem sensum , quantum ad obligationem , & mysticum seu figuratum , quantum ad significationem Sacramentorum novæ legis , admittebant .

Quidni & locus Joannis 6. duplicem hunc sensum recipiat ? Certè mysticus fundatur in litterali : est siquidem hoc Sacramentum institutum , ut mox audivimus , tum in memoriam passionis Dominicæ , tum ad incorporationem in Christo , & nutritionem spirituales : teste enim Tridentino sess. 22. cap. 1. reliquit Christus dilectæ sponsæ suæ Ecclesiæ visibile sacrificium , & in cruentum , quo cruentum illud semel in cruce peragendum repræsentaretur .

Quis ergo ambigat excitare fidem in mortem Christi , per quam ejus Corpori mysticè incorporamur ?

Atque hæc satis de intellectu verborum Christi , vero utique & proprio ; nec non de mente Divi Augustini , conformi omnino menti Divi Hieronymi in Epistolam ad Ephes. cap. 1. (& ponitur de Consecr. dist. 2. cap. 49.) ubi sic ait : Dupliciter intelligitur caro Christi & Sanguis : vel spiritalis illa atque divina , de qua ipse ait : Caro mea verè est cibus : & Sanguis meus verè est potus : & : Nisi manducaveritis carnem meam , & biberitis meum Sanguinem , non habebitis vitam æternam : vel caro , quæ crucifixa est , & Sanguis , qui militis effusus est lanceâ .

Ubi non putandum est , velle Divum Hieronymum distinctionem asserere in substantia ; sed in solo modo , quo accipitur . Unde contumud subdit : Iuxta hanc divisionem , & in Sanctis eius divinitas Sanguinis , & carnis accipitur : ut alia sit caro , quæ visura est salutare Dei : alia caro & sanguis , quæ regnum Dei non queant possidere . Quis dubitat utramque illam carnem , veram , realem , ac substantialem ? Attamen diversimodè affectam , visione scilicet beatificâ , aut ejus privatione .

Cæterum diversi Hæretici diversimodè exposuerunt hæc verba Christi : Hoc est Corpus meum . Carolstadius ; Hic ad mensam sederet , seu , est Corpus meum . Bucerus ; Hæc actio repræsentat sive exhibet Corpus meum . Joannes Langius ; Corpus meum est hoc , nempe panis , quia instar panis reficit animas . Swinglius ; Hoc significat Corpus meum .

Petrus Bochinus verbum , est , accipit , pro dicitur , quasi dixisset : Hic panis dicitur Corpus meum , per communicationem idiomatum fundatam in unione sacramentali , quâ uniantur res , etiam distantissimæ , ut panis in terra , & Corpus Christi in cælo . Joannes Oecolampadius vult nomen , Corpus , sumi tropicè per figuram Metonymiæ , quâ nomen rei significatæ tribuitur signo ; ut significant : Hic panis est figura Corporis mei .

Quid dicam de interpretatione Joannis Calvinii ? Hic lib. 4. Instit. cap. 17. §. 21. admittit cum Oecolampadio tropum Metonymiæ in nomine , Corpus , sed addit panem non esse nudam figuram Corporis Christi , sed figuram , quæ rem ipsam exhibeat , ita ut sit signum efficax , per quod fideles Corpus Christi verè manducant ; non quidem realiter præsens , sed alio modo ineffabili . Porro quidam discipuli sapientiores facti , vel potius stultiores suo Magistro , explicant ly Corpus (teste Janzenio c. 59. Concordiæ) mysticè pro Ecclesiâ , ac si Christus dixisset : Vos Discipuli estis Corpus meum .

Claudat hanc processionem Lutherus , qui in lib. Quod verba Domini firmiter stent ; hæc excogitavit interpretationem : Hic panis est corpus à me factum & creatum .

Ecce

Ecce ab impiis hominibus excogitata com-
menta fatanica. En verba, adeo clara & aperta,
quam fiat ulla alia in Sacro textu, à quibuidam
contentiosis, & pravis hominibus, ad fictitious,
& imaginarios tropos, quibus veritas carnis &
Sanguinis negatur, contra universum Ecclesie
sensum (ut ait Conc. Trident. sess. 13. cap. 1.)
detorta: quos proinde jure longè meritissimo,
quilibet sanæ mentis, cum præfato Concilio,
potest & debet detestari atque execrari.

Et quis tam impudens, ut eorum advocatum,
propugnatorem, & defensores constituat Di-
vum Augustinum? De hoc Doctore extimio at-
que mirifico scriptum reliquit Venerabilis Beda
tomo 4. lib. de Taber. & vasis. *Omnia que fidem
turbare poterant Hæreticorum venena evacuavit.* Et
Paulus Aquileiensis lib. 7. contra Felicem. *Vbiq;
purissimus in Catholica Fide, & veracissimus Doctor
esse comprobatur.*

Accedat Elogium Jonæ Aureliensis, qui
libro de Cultu Imaginum sic Claudium Tau-
rinensem Hæreticum insectatur: *Etsi cæteros Pa-
tres exceperit, Beatum Augustinum, quem constat inter
omnes Latinos Doctores disertissimum extitisse Docto-
rem, Sanctæ Ecclesie Dei fortissimum defensorem &
propugnatorem excipere non debueras. Is enim, etsi
non solus, divina tamen sibi suffragante gratia, aliis
facundius, copiosiusq; diversarum hæresium & schis-
maticorum perversa statuta rationabiliter everit, de-
struxit, atque subvertit.*

Sanè vel hoc unico verbo, quod statim pro-
fero, satis evertit, destruxit, atque subvertit
omnia hæc somnia, atque deliria, & anniles fa-
bulas nostrorum Hæreticorum. Enarratione in
Psalmum 33. copc. 1. non procul à fine super
illa verba 1. Reg. 21. v. 13. *Et ferebatur (David)
in manibus suis* (sic legit D. Augustinus; vulga-
tus autem textus: *Et collabebatur inter manus eo-
rum*) super hæc verba, inquam, ita Sanctissimus
Præsul compellat fratres suos: *Hoc, fratres, quo-
modo posset fieri in homine, quis intelligat? Quis enim
portatur in manibus suis? Manibus aliorum potest
portari homo, manibus suis nemo portatur. Quomodo
intelligatur in ipso David secundum litteram, non in-
venimus; in Christo autem invenimus. Ferebatur enim
Christus in manibus suis, quando commendans ipsum
Corpus suum ait: Hoc est Corpus meum. Fere-
batur enim illud Corpus in manibus suis.*

Quomodo ferebatur? An in figura tantum?
Sed quam similitudinem obsecro habet panis
cum Corpore Christi? Et David, & quis cum-
que alius homo, non poterat suis manibus ferre
figuram Corporis sui? Quid igitur? Ferebat,
secundum mentem Divi Augustini, Christus in
manibus suis Corpus suum verum, reale, ac sub-
stantiale, quando dixit: *Hoc est Corpus meum.*

Ejusdem sententiæ est Divus Ambrosius
lib. 6. de Sacramentis cap. 1. ubi sic scribit: *Si-
cut verus est Dei Filius Dominus noster Iesus Christus,
non quemadmodum homines per gratiam, sed quasi
Filius ex substantia Patris: ita vera eius caro est, sicut
ipse dixit, quam accipimus, & verus eius Sanguis est,*

quem potamus. Similiter loquitur pluribus aliis
locis.

Consonat per omnia Divus Damascenus
lib. 4. de Fide cap. 14. ibi 2. *Non est figura panis,
& vinum Corporis & Sanguinis Christi (absit enim
hoc) sed est ipsum Corpus Domini deificatum, ipso
Domino dicente: Hoc est meum, non figura Corpo-
ris, sed Corpus, non figura Sanguinis, sed Sanguis.*
Quò quid potuisset clariùs dici? Vnde (conclu-
do verbis Doctoris nostri supra) est simpliciter
hæresis hodie sentire, quòd non sit ibi realiter verum
Corpus Christi.

His minimè contenti inimici Corporis &
Sanguinis Christi, pro fictitiis & imaginariis
tropis, ad quos detorquent clarissima verba Sal-
vatoris nostri à Sanctis Evangelistis commemo-
rata, & à Divo Paulo postea repetita: *Hoc est
Corpus meum: Hic est Sanguis meus.*

Obijciunt I. Gen. 17. v. 13. *Circumcisio di-
gitur pactum: Eritq; pactum meum in carne vestra
in sæculum æternum, cum tantum esset signum pacti,
ut sensus sit: Eritq; signum pacti mei.* Similiter
Exodi 12. v. 11. *Agnus Paschalis vocatur Pha-
se, seu transitus, ibi: Est enim Phasè, id est, tran-
situs Domini: cum tantum esset memoria tran-
situs, quasi diceret: Significat enim Phasè, id est,
transitum Domini.* Ergo eodem modo, dum
Christus ait: *Hoc est Corpus meum,* improprie
intelligi debet, ut idem sit, quòd *Hoc significat
Corpus meum.* Nam statim subjungit Lucas 22.
v. 19. *Hoc facite in meam commemorationem,* seu
memoriam: hæc autem non est de præsentibus.

Unde etiam Apostolus vocat Eucharistiam
panem 1. Cor. 10. v. 16. *Et panis quem frangimus,
nonne participatio Corporis Domini est?* Et cap. 11.
v. 26. *Quotiescumque enim manducabitis panem
hunc &c.* Et ipse Christus Matth. 26. v. 29. &
Marci 14. v. 25. calicem consecratum vocat vi-
num, dicens: *Non bibam de hoc genimine vitæ.* Ergo
non est ibi Corpus & Sanguis nisi improprie.

Ad priorem partem hujus objectionis, mani-
festa est responsio ex iis, quæ diximus cum Do-
ctore Subtili non procul à principio præsentis
Conclusionis. Certè in prædictis exemplis, ex
materia, quæ tractatur, & circumstantiis tam
clare constat Scripturam metaphoricè loqui, ut
nulli de hac re possit esse dubium.

Quid enim luculentius, quàm Gen. 17. Scri-
pturam loqui de aliquo fœdere, inito inter Deum
& Abrahamum? Siquidem his verbis compellat
Deus Abrahamum v. 7. *Et statuam pactum meum
inter me, & te, & inter semen tuum post te, in gene-
rationibus suis fœdere sempiterno.* Adeoque dum
postea subjungit: *Eritq; pactum meum &c.* loqui-
tur de signo pacti, quòd utique, & satis quidem
uliatè, pactum vocatur ab hominibus. Imò
immediate antè dixerat de Circumcisione v. 11.
Et sit in signum fœderis inter me, & vos.

Similiter Exodi 12. minis clarè, colligitur
ex adjunctis, Agnum Paschalem vocari Phasè,
sive transitum, eò quòd ritus Agni Paschalis in-
stitutus esset in memoriam illius beneficii, sicut
scriptum

& consonat
per omnia
D. Damascenus.

27.
Opponunt
Hæretici
quòd Cir-
cumcisio
vocetur pa-
ctum &
cùm tan-
tum sit sig-
num pacti
Gen. 17.
Exod. 12.

adeoque
panis voca-
tur Corpus,
quia est si-
gnum Cor-
poris.
Luc. 22.
1. Cor. 10.
& 11.

28.
Responde-
tur ex ma-
teria; quæ
tractatur,
aliquæ cir-
cumstantiis
esse viden-
dum, nam
aliquis lo-
cus sit pro-
prie an im-
proprie in-
telligen-
dus.

29.
constat autem
locum
Genesis esse
improprie
intelligen-
dum.

29.
29.
ubi & locus
Exodi 12.
vocans Ag-
num Pas-
chalem
transitum.

Q

Marginal notes on the left edge of the page, including '22', '23', and '24'.

scriptum est y. 26. & 27. Et cum dixerint vobis fili vestri: Quae est ista religio? Dicitur eis: Victimam transivit Dominum est, quando transivit super domos filiorum Israel in Aegypto, percussit Aegyptios, & domos nostras liberans.

Adhuc refugis credere? Confule naturam rei, & dicet tibi: quomodo Agnus, qui erat res permanens, poterat aliter intelligi esse transitus, sive motus localis transiens, nisi quia erat signum memorativum illius?

Sic etiam Gen. 41. dum Joseph rogatus, quid significarent septem spicae plenae, Pharaoni in somno ostensa, respondet v. 26. Septem spicae plenae, septem ubertatis anni sunt; liquet profecto ipsum aliud nihil velle, quam quod septem spicae septem annos significarent. Eodem plane modo dum Christus seipsum vocat ostium, vineam &c. ex mysterio, quod explicatur, manifestum evadit, epitheta illa adhiberi per modum parabolae aut similitudinis. Quid autem horum reperitur in istis verbis: Hoc est Corpus meum? Nihil omnino, adeoque metaphoricè explicari non possunt, quin pari ratione tota Scriptura debeat metaphoricè explicari.

Nonne secundum principia Adversariorum, quod Sacra Pagina dicit in uno loco obscure, in altero clarè explicat? Nonne obscura est locutio: Panis est figura Corporis? Ubi autem reperitur ullus locus, qui illam clarè interpretetur?

Quod sit obscura locutio, probatur; quia amici dicenti: Accipe & comede, hoc est talis cibus; bibe, hoc est talis potus, creditur non de figura, sed de reali cibo ac potu. Et aliunde haec verba: Accipe & comede, bibe, indubiè significant actionem exteriorem realem, non interiorem sive intentionalem fidei.

Unde ineptè diceret proponendo homini aliquid credendum; Accipe, comede, & bibe hoc, ad minus esset locutio obscura. Sed ubi Scriptura illam clarificat? An fortè alicubi dicit: Hoc significat Corpus meum; Hoc est figura, signum, vel, effectus Corporis mei? Noli quærere, quia oleum & operam perdes.

Adde; si quis faciens professionem fidei resurrectionis, diceret: Credo quod omnes resurgetur in eadem carne, quam iam habemus, & aliquis interpretaretur de carne in figura, foretne assensus tuam intentionem?

Et si quis legaret alicui 100. florenos, & hæres daret ipsi figuram, satisfecissetne menti testatoris? Christus reliquit tibi Corpus & Sanguinem suum pro testamento, dicens Luc. 22. v. 20. Hic est calix novum Testamentum in meo Sanguine, & contentus eris figurâ Corporis & Sanguinis Christi? Postula rem ipsam, & non negabitur. Fidelis, inquit Apostolus 2. ad Timoth. 2. v. 13. permanet, seipsum, nobis promissum & testamento relictum, negare non potest.

Ceteroquin, cur non similiter figuratè interpretamur has Scripturas; Hic est Deus Deus noster: Psal. 47. v. 15. Hic est Filius meus dilectus. Matt. 17. v. 5. Hic est Iesus. Propheta à Nazareth. Matth. 21.

v. 11. Hic est hæres. ibid. v. 38. Hic est Iesus Rex Iudeorum. Matth. 27. v. 37. Hic est verè propheta. Hoc est preceptum meum, & similes, quæ magno numero in Sacris literis reperuntur? Certè non ob aliud, quam quia Scriptura propriè intelligenda est, nisi aliquid obster.

Quod maxime verum est, Primò, quando loquitur de remissione peccatorum. Secundò, quando facit promissiones vitæ æternæ. Tertiò, quando minatur mortem æternam. Quartò, dum mandat rem aliquam sub pœna mortis. Quintò, cum loquitur de institutione alicujus Sacramenti. Sextò, quando refert aliquid concernens conceptionem, natiuitatem, passionem, resurrectionem &c. Christi, vel alia mysteria concernentia fidem.

Adverte etiam primò, pronomina Hoc, &, Hic, numquam sumi, nisi pro rebus, quas demonstrant, ut in Scripturis statim allegatis.

Secundò, Christum numquam suo sacro ore pronuntiasse nomen, Corpus, nisi propriè, Matth. 10. v. 28. Nolite timere eos, qui occidunt corpus. Matt. 6. v. 25. Ne solliciti sitis anima vestra quid manducetis, neque corpori vestro quid induamini. Marci 14. v. 8. Prævenit ungere corpus meum in sepulchrum. Apostolus autem in Epistola ad Colossenses c. 1. accipiens Corpus Christi improprie, illic explicat metaphoram dicens v. 24. Adimpleo omnia quæ desunt passionum Christi in carne mea, pro corpore eius, quod est Ecclesia.

Adverte tertiò, pronomem possessivum Meum, vel, Meus, singularizare nomen, cui adjungitur, adeoque excludere metaphoras & figuras, quæ non fiunt, nisi in nominibus communibus & generalibus.

Sed quorsum hæc omnia? Ut intelligas, quam ineptè inferant Hæretici, ex hoc quod ly Est, in aliquibus locis Scripturæ accipitur pro ly significat, eodem modo intelligi debere in verbis Christi, dum ait: Hoc est Corpus meum: Hic est Sanguis meus. Quis enim vel mediocriter Philosophus ignorare possit, argumentum ab incompleta distributione non concludere?

Nonne bene sequitur: Homo est rationalis; ergo omne animal est rationale? Similis est hæc Consequentia: In uno loco ly Est, sumitur improprie, ut sit idem, quod significat: ergo in omni loco; ergo etiam in illis verbis: Hoc est Corpus meum. Et quare similiter non licet mihi argumentari, & dicere: In hac propositione: Verbum caro factum est, & similibus multis, ly Est, etiam ex confessione Adversariorum, sumitur propriè: ergo pariter in hac enuntiatione, Hoc est Corpus meum?

Nec magis valet hæc Consequentia; Christus dixit: Hoc facite in meam commemorationem; ergo non est realiter præsens in Eucharistia. Nonne Propheta Regius Psal. 77. v. 4. dicit: Memor fui Dei, & delectatus sum? Et aliquis propterea negat, Deum esse ubique præsentem?

Ponit filius memoriale supra sepulchrum patris, non ut significet ipsum ibi non esse, sed è converso. Certè arbitror in superioribus factis probatum, Sacramentum hoc esse memoriale Domini.

Irem. Iesus Gen 41. ubi septem spicae plenae dicuntur septem ubertatis anni.

Aliud est de his verbis: Hoc est Corpus meum; quæ de reali cibo intelligi debent probatur à simili.

30.

quæ de reali cibo intelligi debent probatur à simili.

Alia similia.

Luc. 22.

2. Timoth. 2.

Plura loca Scripturæ quæ non possunt figuratè intelligi.

Christus numquam pronuntiasse nomen Corpus nisi propriè. Matth. 10. v. 28. Ne solliciti sitis anima vestra quid manducetis, neque corpori vestro quid induamini. Marci 14. v. 8. Prævenit ungere corpus meum in sepulchrum. Apostolus autem in Epistola ad Colossenses c. 1. accipiens Corpus Christi improprie, illic explicat metaphoram dicens v. 24. Adimpleo omnia quæ desunt passionum Christi in carne mea, pro corpore eius, quod est Ecclesia.

17. Non est certum, verum nomen phœnum.

33.

Net refer quod accipitur pro ly significat.

ut nec obstat hæc verba: Memor fui Dei, & delectatus sum.

36. Christum non ut significet ipsum ibi non esse, sed è converso.

Dominica passionis, signum atq; figuram Corporis Christi, attamen non vacuum; sed ipsum figuratum, sive significatum realiter continentem: non umbram tantum; sed veritatem. Et hactenus de prima parte objectionis.

Ad secundam Respondeo; Eucharistiam subinde vocari panem, & genimen vitis, ratione specierum panis & vini, juxta morem loquendi Scripturæ, quo aliquid solet vocare nomine rei, sub cujus forma apparet; prout Angeli v. g. in forma virili apparentes, vocantur viri Gen. 18. v. 2. Cumq; elevarer oculos, apparuerunt ei tres viri stantes propè ipsum. Rursum 19. v. 5. Vbi sunt viri, qui introierunt ad te nocte?

Deinde per verba Christi (præterquam, quod multi existiment, ea esse dicta de calice ante Consecrationem, ut claris indicat contextus verborum apud Lucam cap. 22.) acquit intelligi vinum secundum substantiam, cum expressè vocetur Sanguis versu præcedenti: Hic est enim Sanguis meus &c. Dico autem vobis non bibam amodo de hoc genimine vitis &c.

Pariter neque in verbis Apostoli, panis accipiendus est secundum substantiam, cum vocetur participatio Corporis Christi. Frangitur autem ratione specierum; unde cantat Ecclesia: Signi tantum sit fractura. Quamquam etiam frangere panem phrasi Hebræica idem sit, quod distribuere, Isaia 58. v. 7. Frange esurienti panem tuum, id est, distribuere.

Profectò textus ille Divi Pauli non parùm confirmat Catholicam veritatem: quippe in illo cap. 10. facit Apostolus comparationem inter Israëlitas (qui Omnes eandem escam spiritalem manducaverunt, ut loquitur v. 3. Et omnes eandem potum spiritalem biberunt ut sequitur v. 4.) Christianos (qui comedunt Corpus Christi ex mensa Domini) & Gentiles (qui manducaverunt & manducant immolata ex mensa diaboli) porro de solis Christianis dicit v. 16. Calix benedictionis, cui benedicimus, nonne communicatio Sanguinis Christi est? Et panis, quem frangimus, nonne participatio Corporis Domini est?

Quibus utique verbis manifestè satis inquit, antiquos Patres, & novos; tamen eandem escam spiritalem; diverso tamen modo manducasse; isti videlicet in figura tantum; nam v. 12. ait: Hæc autem omnia in figura contingebant illis; hi verò, quibus Gratia & veritas per Iesum Christum facta est; Joannis 1. v. 17 verè, realiter, & substantialiter.

Obijciunt II. Lucæ 22. v. 26. ait Christus: Hic est calix novum Testamentum in meo Sanguine; ubi Calix, & Testamentum sumuntur metaphorice: ergo similiter Corpus, & Sanguis debent metaphorice intelligi.

Resp. primò Negando Consequentiam: enim verò metaphora, quæ invenitur in nomine Calix, quæ videlicet continens sumitur pro contento, tam clara & usitata est, ut æquivalet propria locutioni. Similiter metaphora, quæ

admitteretur in voce, Testamentum, nimirum explicaretur per verba Matthæi & Marci; imò per se, & ex adjunctis ita evidens esset, ut metaphora censeretur non deberet, adeoque nihil faveret Hæreticis ad deducendam inde metaphoram inusitatissimam, quæ corpus sumitur pro figura corporis.

Contra: imago Cælaris, usitate dicitur Cæsar: ergo figura corporis, corpus. Concedo totum. Ergo ly Corpus in verbis Christi sumitur pro figura; Nego Consequentiam: quæ enim similitudo inter hostiam consecratam, & Corpus Christi? Nulla profus. Fateor representans appellari nomine representati, sed tunc quando non habet alium usum, quàm representare: & hinc lignum, donec formetur officio in imagine, non potest appellari Cæsar.

De cætero nulla est necessitas admittendi aliquam improprietatem in præallegatis verbis, & ideo Respondeo secundò ad principalem objectionem; Negando Antecedens: sicut enim propriè, & sine ullo tropo poculum continens vinum dicitur poculum vini; ita propriè calix continens Sanguinem dicitur calix Sanguinis, vel, in Sanguine.

Similiter testamentum in omni proprietate significat non tantum voluntatem testatoris, verum etiam ultimam voluntatis instrumentum. Porro Lucas & Paulus, dum aiunt: Hic calix novum Testamentum est, accipiunt testamentum pro autentico instrumento, quo continetur voluntas Christi, tamquam testatoris, ejusque hæreditas fidelibus defertur: Sanguis enim Christi verè est autenticum instrumentum, quo merita ipsius; nobis relicta, continentur & nobis applicantur. Matthæus verò, & Marcus, dicentes: Hic est Sanguis meus novi Testamenti, usurpant testamentum pro voluntate testatoris, quæ ejus sanguinis hæredes efficiuntur.

Obijciunt III. Matt. 26. v. 11. prædicat Christus Discipulis suis: Semper pauperes habebitis vobiscum, me autem non semper habebitis. Rursum Joan. 16. v. 28. protestatur, inquit: Exivi à Patre, & veni in mundum: iterum relinquendo mundum, & vado ad Patrem. Ergo Christus non manet in Sacramento secundum realem præsentiam.

Distinguo Consequens: secundum realem præsentiam visibilem illam & corporalem, quæ fuerat cum illis conversatus, Concedo totum: secundum realem præsentiam, sacramentalem utique & invisibilem, Nego Consequentiam.

Numquam legisti, quid Christus Matth. ultimo, versu ultimo promiserit Apostolis, quos mittebat per universum mundum, ut docerent omnes gentes & baptizarent eos? Et ecce ego vobiscum sum (in Sacramento scilicet Altaris, cujus conficiendi habetis potestatem) usque ad consummationem sæculi: quando videlicet cessabit hostia & sacrificium juxta Apostolum I. Corinth. 11. v. 26. Quotiescumque enim manducabitis panem hunc, & calicem bibetis: mortem Domini

Replica solvitur,

37. Secunda responsio, nullam esse necessitatem admittendi improprietatem in illis verbis: Hic est calix novum Testamentum &c.

38. Tertia obijctio: Christus dicit Discipulis quod illi non semper habebunt eum, sed intellige secundum realem præsentiam visibilem, Matth. ult.

annuntiabitur donec veniat iudicare vivos & mortuos, & solum per ignem, ut exponunt Sancti Patres.

39. ut ex contextu fit manifestum.

Ceterum hunc, quem diximus, esse legitimum sensum verborum Christi Matth. 26. *Semper pauperes &c.* manifestum est ex contextu: arguit quippe Discipulos (qui indignabantur Mariae Magdalene, quoniam esuderat super caput Jesu recumbentis alabastrum unguenti pretiosi) dicentes: *Vt quid perditio haec?* v. 8. Respondit autem Jesus (pro Maria Magdalena) v. 10. & 11. *Quid molesti estis huic mulieri? Opus enim bonum operata est in me. Nam semper pauperes habetis vobiscum, scilicet ad beneficiendum, ut expresse ponitur Marci 14. v. 7. Et cum volueritis, potestis eis benefacere: me autem non semper habebitis, utique ad beneficiendum: ergo non est realiter praesens. Simile argumentum, ac si dicas: Petrus non est domi ad ibi recipiendam elemosinam; ergo non est ibi realiter praesens.*

Marc. 14.

Joannis 16. agitur de subtractione praesentiae visibilis tantum.

Quod spectat ad locum Joannis 16. evidens est Christum ibi loqui de passione & morte instanti, atque gloriosa Corporis in caelum assumptione; adeoque de subtractione praesentiae visibilis tantum. Unde Joannis 14. cum de eodem discessu suo egisset, videns animos Discipulorum turbatos, volens ipsos consolari, inquit v. 18. *Non relinquam vos orphanos: veniam ad vos. Et infra v. 28. Audistis quia dixi vobis: Vado, & venio ad vos. Venio, inquam, per praesentiam spiritualem, qua vobiscum ero usque ad consummationem saeculi.*

40. Obiectio quarta.

Matth. 26.

eni scribit dicens, quod Christus dedit idem quod accepit in exteriori praesentia.

Obijciunt IV. Christus dedit Discipulis suis, quod accepit; atqui accepit panem: ergo dedit Discipulis panem. *Carnantibus eis, inquit Matth. cap. 26. v. 26. accepit Jesus panem, & benedixit, ac fregit, deditque Discipulis suis.*

Resp. ad Majorem; Christum dedisse, quod accepit, manens idem in exteriori praesentia, id est, quoad accidentia; non tamen manens idem in substantia, sed mutatum in suum Corpus. Unde argumentum est sophisticum, simile ferè huic: *Quod emisisti, comedit; sed carnes crudas emisisti: ergo carnes crudas comedit; quod vocant Dialectici fallaciam figurae dictionis; quoniam implicite interpretatur substantiam esse qualitatem, idque propter similitudinem vocis, Quodquid, cum voce, Quale quid. Applica ad propositum.*

41. Obiectio quinta de sumpta ex impossibilitate.

S. August.

Obijciunt V. impossibile est idem corpus eodem tempore esse in diversis locis: item magnum corpus, quale est Christi, poni sub parva hostia: ergo non est in Sacramento nisi spiritualiter per fidem.

Ad haec & similia argumenta posset dici illud Divi Augustini lib. 22. de Civit. cap. 11. *Ecce qualibus argumentis omnipotentia Dei humana contradicit infirmitas, quam possidet vanitas. Vanitas certe vanitatum nihil velle credere, nisi quod intellectu putamus nos comprehendere,*

Cum enim multa naturalia ab intellectu nostro non possint penetrari; quanto magis varia mysteria fidei, ut Sanctissimae Trinitatis, Incarnationis &c. quae proinde oporteret nos etiam improprie & metaphoricè interpretari, prout fecerunt multi antiqui Haeretici, qui ea negarunt.

Itaque Respondeo Negando Antecedens, ut patet ex Physica. Alioquin retorqueo primum argumentum: Matth. ultimo versu ultimo dicit Christus: *Ecce ego vobiscum sum omnibus diebus &c.* Ergo non ascendit in caelum nisi spiritualiter per fidem. Item Act. 9. Christus dicitur apparuisse Paulo in via, quae veniebat v. 17. *Saulle frater, Dominus misit me Iesus, qui apparuit tibi in via, quae veniebas: vel ergo non est in caelo, vel simul potest esse in pluribus locis.*

Accipe regulam generalem: quando videtur esse repugnantia in diversis Scripturis secundum ordinem naturae, firmiter credere debemus (cum Apostolo 2. Cor. 10. v. 5. *In captivitatem redigentes omnem intellectum in obsequium Christi*) relicto ordine naturae, juxta illud Angeli ad Mariam Lucæ 1. v. 37. *Quia non erit impossibile apud Deum omne verbum; & istud Psalmi 134. v. 6. *Omnia quaecumque voluit, Dominus fecit in caelo, in terra, in mari & in omnibus abyssis.**

Hanc doctrinam in veteri Testamento praedicavit Abraham, volens sacrificare, non spiritualiter, sed corporaliter filium suum; per quem tamen ex promissione Dei semen ejus erat multiplicandum. Sic etiam Diva Virgo creditur se futuram Virginem & Matrem, non spiritualiter, sed carnaliter, non obstante naturali repugnantia, quam apprehendebat.

Obijciunt VI. multa absurda, quae ex doctrina Catholica sequi videntur; ut quod Christus posset comedi à bestiis, si hoc Sacramentum comedant; quod Christus descendat in fecerum stomachum communicantium, & similia, minimè attendentes, quod sicut amor impulit Christum ad manendum in utero materno novem mensibus, & admittendam in se foetissimam Judaeorum sputa ac ignominiosissimam crucifixionem: sic idem amor impellat ipsum ad manendum cum homine, & intra hominem per Eucharistiam, etsi ex negligentia vel malitia aliquorum, ei subinde quaedam inferatur irreverentia; praesertim cum Corpus illius jam gloriosum, non inquinetur, sicut tempore passionis, sed sit omnino impassibile.

Mirum Haeticos eodem argumento non oppugnare divinitatem Christi, quemadmodum olim oppugnabat Nestorius dicens: *Egone bimestrem, aut trimestrem, foetatum sputis, flagris laceratum, crucifixum dicam Deum?* Et posset impugnari ubique Dei, cum etiam ex illa sequatur, Deum esse in foetidissimis stomachis, imò in inferno.

Sanè

Sane ineptissima fuit hæresis Stercorariorum, qui Christum sic manducari dicebant, ut instar aliorum ciborum, etiam in secessum pro parte emitteretur. Quo quid absurdius cogitari poterat, & stultius fingi? Neque enim manducatur sub propria specie, ut proinde perditâ formâ, materia præjacens partim in formam alimenti, partim in excrementorum formam transire debeat.

Obijciunt VII. effectus hujus Sacramenti sufficienter haberi potest per manducationem spiritualem per fidem, vel saltem per applicationem panis, instituti in ratione signi sacramentalis representantis Corpus Christi: ergo frustra asseritur Corpus Christi ibi esse realiter.

Resp. Negando Antecedens: nam Eucharistia non solum est instituta ad conferendam gratiam, sicut alia Sacramenta; sed insuper propter unionem Christi, tamquam Capitis cum suis fidelibus, & propter sui nobiscum communicationem, dum se nobis non tantum in signis & gratia, sed etiam in propria substantia communicat.

Salvator noster (inquit Concilium Tridentinum sess. 13 cap. 2.) discessurus ex hoc mundo ad Patrem, Sacramentum hoc instituit, in quo divinitas divina sui erga homines amoris velut effudit, memoriam faciens mirabilium suorum, & in illius susceptione colere nos sui memoriam præcepit, suamque annuntiare mortem, donec ipse ad iudicandum mundum veniat. Et verò figura Corporis Christi, & signum Sanguinis Christi, divitias illæ erunt divini erga homines amoris? Non puto.

Deinde si Eucharistia solum confert gratiam instar alterius signi sacramentalis, nihil in ea excellens & singulare reperitur; neque magis in hoc Sacramento, quam in cæteris omnibus divitias sui erga homines amoris Christus velut effudit, memoriam faciens suorum mirabilium.

Quomodo igitur Christus, licet potuisset per assumptionem corporis phantastici, vel per unionem in præsentia tantum locali, aut donis supernaturalibus consistentem, mundum Patri reconciliare, tamen id facere voluit assumendo veram carnem per veram & indissolubilem unionem hypostaticam: ita pariter ex superabundanti dilectione, non figurâ tantum aut signo, sed propriâ suâ carne reali, & substantiali alere nos voluit.

Parentes quidem (verba sunt Divi Chrysostomi Homiliâ 61. ad Populum Antiochenum, alii sepe filios tradunt alendos: ego autem, inquit, non ita, sed carnis meus alo, & meipsum vobis appono, non tantum fide & charitate comedendum, sed verè, realiter, & substantialiter. Unum corpus efficiamur (Chrysostomus ibidem) membra inquit ex carne eius, & ex ossibus eius: sequamur autem initiati, qua dicuntur. Ut itaq; non tantum per charitatem hoc facimus, verum etiam ipsâ re, in

illam miscemur carnem: hoc namq; per escam efficitur, quam largitus est nobis, volens ostendere desiderium, quod erga nos habet. Propterea emetipsum nobis immisit, & Corpus suum in nos contemperavit, ut unum quod simus, tanquam corpus capiti coaptatum: ardentem enim amantium hoc est. Hæc aureum os Chrysostomi.

Quibus similia quàm plurima alii Sancti Patres loquuntur, ut ridicula & nullius momenti appareat objectio ab Hæreticis deprompta ex variis testimoniis Patrum. Vide Bellar. lib. 2. de hoc Sacramento per totum.

Profectò verba Patrum, quæ in speciem videntur negare veritatem Catholicam, facillimam habent solutionem, si attentè consideremus. Primò, Patres sæpè obscure locutos fuisse, ne augustissima mysteria proderent Ethnicis, qui (ut teste Tertulliano in Apologetico cap. 7.) olim Christianis exprobrabant, quòd ad infantem comedendum congregarentur. Idem testatur Averroës, qui nos impios appellat, eò quòd Deum nostrum manducemus.

Unde Theodoretus Dialogo 2. post initium Non oportet, inquit, aperte dicere; est enim verisimile adesse aliquos mysteris non initiatos.

Nonne & ipse Christus Joannis 6. obscure locutus fuit de hoc tanto mysterio? Consule Divum Augustinum Tract. 27. in Joannem: Si Discipuli, inquit, durum haberent istum sermonem, quid inimici? Et tamen sic oportebat, ut diceretur, quòd non ab omnibus intelligeretur. Secretum Dei intentos debet facere, non adversos.

Secundò, Patres quandoque loquuntur mysticè ad instruendos mores, & causâ ornatùs, icòque liberius, quia sciebant se loqui in Ecclesia Catholica, mentem quæ suam à fidelibus factis intelligi, potissimum nondum exortis Hæreticis Sacramentum hoc negantibus aut oppugnantibus; ideoque de veritate hujus Sacramenti stabilienda, ex professo numquam egerunt.

Præclare Divus Augustinus lib. 1. contra Julianum cap. 6. postquam verba Divi Chrysostomi, ex Homilia ad Neophytos, contra doctrinam Ecclesiæ Catholicæ de peccato originali à Juliano objecta, exposuisset de peccatis propriis, occurrens tacitè instantiæ istius Hæretici: At inquires, cur non ipse addidit propria? Respondet; Cur potamus, nisi quia disputans in Catholica Ecclesia, non se aliter intelligi arbitratur, tali questione nullus pulsabatur, vobis nondum litigantibus securus loquebatur.

Allatiquè apertissimis testimoniis Joannis Constantiнопolitani pro peccato originali, tandem concludens cap. 7. sic incipit dicere: Quid te igitur adjuvit, quòd Ioannis Constantiнопolitani, tanquam tibi suffragetur, testimonium posuisti? An ut unum verbum quasi ab eo prætermisum, velut acuta calliditate captares, & tot verborum eius, quibus obrueris tam ingentem tibi aggrèdem commoveres? In tantum improvidus & incautus, ut nec in

46.

Explicatur Patres qui in speciem videntur negare doctrinam Catholicam. Tertullianum.

Averroës.

Theodoretus quod sæpè fuerit obscure locutus, ne Ethnicis manifestarentur mysteria; S. August.

47. vel mysticè ad instruendos mores.

quod & alibi fecerunt, teste D. Augustino.

ipsa Homilia, ubi vix unum, de quo male intellecto decepti deciperetis, testimonium reperire potuissis, adverteres Sanctum Iohannem Constantinopolitanum satis evidenter expressisse, omnes homines exceptis debitis propriis patrem esse chirographi debitores.

48.

Elegans certe & apposita ad rem nostram descriptio, & quasi ad oculum demonstratio perversa indolis atque distorti ingenii A Catholicorum nostri ævi, qui si vel minimum ali- quod verbum in D. Augustino aut alio quopiam Sancto Patre deprehendant, quod vel longissi- mè favere videatur eorum erroribus, ambabus amplectantur manibus, clamant, vociferantur, prædicant, cæteris omnibus clarissimis, aper- tissimis, evidentissimisque testimoniis, vel si- lentio præteritis, vel quod peius est, explosis tamquam falsis, aut ad rem non pertinenti- bus.

qui sæpe ab Hæreticis pro sua do- ctina ex levi funda- mento ad- ducitur.

Matth. 6.

Bene prophetavit de talibus hominibus æterna Dei Sapia Matth. 6. v. 22. & 23. Lucerna corporis tui est oculus tuus; Si oculus tuus fuerit simplex, totum corpus tuum lucidum erit. Si autem oculus tuus fuerit nequam, totum corpus tuum tenebrosum erit. Si ergo lumen quod in te est, tene- bra sunt: ipsa tenebra quantæ erunt? Certè tantæ sunt, ut ab omnibus palpari queant.

49.

Uti & alii Patres fue- runt addu- cti à Semi- pelagianis.

Sed juvat addere alium locum Divi Augu- stini ad confirmationem prioris, lib. de Præ- dest. SS. cap. 14. generatim excusat omnes Pa- tres, quos Sempelagiani in sui erroris patrocini- um adferebant, dicens: Quid opus est ut eo- rum seruetur opuscula, qui prius, quam illa heresis oriretur, non habuerunt necessitatem in hac difficili ad solvendum questione versari, quod procul dubio facerent, si respondere talibus cogerentur. Vide sa- ctum est, ut de gratia Dei quid sentiant, breviter quibusdam Scripserim suorum locis & transeunter attingerent; immorarentur verò in eis, qua ad- versus alios inimicos Ecclesie disputabant, & in ex- hortationibus ad quasdam virtutes, quibus Deo vivo & vero pro adipiscenda vita æterna, & vera felici- tate servitur. Hæc animo revolve, & omnis dubitatio de mente Sanctorum Patrum circa præsentem controversiam citius evanesceat.

quos gene- ratim om- nes excusat D. Augusti- nus.

Eucharistia vocatur quandoque figura & ty- pus Corporis Christi. S. Hilarius.

50.

Corolla- rium antea didictorum.

Hoc insuper notato, aliquando hoc Sacra- mentum vocari figuram & typum Corporis Christi, tum ratione accidentium, quæ verè sunt signa; tum quia Eucharistia, præterquam quòd realiter contineat Corpus Christi & ejus Sanguinem, est etiam signum Christi crucifixi, ut in superioribus luculenter ostendimus. Per- bende Hilarius, & ponitur de Consec. dist. 2. cap. 79. Corpus Christi quòd sumitur de altari, figura est, dum panis & vinum extrà videtur, veri- tas autem, dum Corpus & Sanguis Christi in veritate interius creditur.

Ita ergo se habet de præsentia Corporis & Sanguinis in Eucharistia, definita sententia vo- luntatis Dei: Sub speciebus consecratis existit Christus verè, realiter, ac substantialiter. Testes sunt Scriptura, Traditio, Concilia, Patres. Adde,

si placet, quàm plurima miracula, quæ Deus di- versis in locis intuitu hujus Sacramenti fecit, adèd evidèntia, ut non minùs verè, quàm confidenter dixerit Richardus Victorius lib. 1. de Trinit. cap. 2. Domine, si est error, à te decepti sumus: nam ista in nobis tantis signis & prodigijs confirmata sunt, & talibus, qua non nisi per te fieri possunt.

Richard. Vi- ctorius.

Et si quæras, utrùm Christus præsens sit tantùm in sumptione specierum? Responderet Concilium Tridentinum sess. 14. cap. 4. Si quis dixerit, peractâ Consecratione in admirabili Eucharistie Sacramento non esse Corpus & Sanguinem Domini nostri Iesu Christi, sed tantum in usu- dum sumitur, non autem ante vel post &c. anathe- ma sit.

Trident. Concilium ad præsens in Eucharistia ejusdem autem ulam.

Sanè verba Consecrationis vel hoc probant, vel nihil. Similiter Traditio, Patres, Miracula. Neque ulla est ratio, vel apparens, talis, qualis hæc haberi potest, in contrarium.

Interrogas rursus, an in hoc Sacramento cum Corpore & Sanguine Christi maneat substantia panis & vini? Pro responsione erit

CONCLUSIO II.

Transubstantiatio panis & vini in Corpus & Sanguinem Christi, manentibus dumtaxat specie- bus panis & vini, fide certa est.

Doctor Subtilis 4. dist. 11. qu. 3. nu. 13. Quantum, inquit, ad istum articulum, quid scilicet sit tenendum: Respondeo, quod communiter tenetur, quòd nec panis manet contra primam opi- nionem, nec annihilatur vel resolvitur in materiam primam, contra secundam opinionem, sed convertitur in Corpus Christi.

51.

Panis con- vertitur in Corpus Christi. Scotus.

Probat primò variis testimoniis Sanctorum Patrum, quæ habentur de Consec. dist. 2. & ponuntur à Magistro dist. 10. & 11. potissi- mùm verò duplici auctoritate Divi Ambrosii ex lib. 4. de Sacramentis cap. 4. Panis est in al- tari, ubi accessit Consecratio, de pane fit Corpus Christi. Ibidem: Reverè mirabile: sermo qui po- tuit facere, que non erant, nonne potest mutare ea que sunt, in id, quòd non erant? Ita legit Sco- tus.

Probat 1. Scotus de- pliciter aucto- ritate Divi Ambrosii.

Verba autem originalia sunt: Tu forè dicis: Mens panis est astratus. Sed panis iste panis est ante verba Sacramentorum: ubi accesserit Consecratio, de pane fit caro Christi. Et infra: Si ergo tanta vis est in sermone Domini Iesu, ut inciperent esse que non erant, quomò magis operatorius est, ut que erant, in aliud commutentur?

Probè autem sciens Doctor, verba Sancto- rum Patrum sæpè diversis exposita esse inter- pretationibus; neque sola per se sufficere, ut quid-

52.